

PROGRAM VČASNÉ INTERVENCE

ORGANIZACE:	Pedagogicko-psychologická poradna Ústeckého kraje a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, příspěvková organizace, Teplice
ADRESA POSKYTOVATELE:	Lípová 651/9, 415 01 Teplice P. O. BOX 90 URL: http://www.pppuk.cz E-mail: info@pppuk.cz
PRÁVNÍ FORMA:	Příspěvková organizace
ZŘIZOVATEL:	Ústecký kraj
IČO:	615 15 809
STATUTÁRNÍ ZÁSTUPCE:	Mgr. Marie Šťastná, ředitelka
ZODPOVĚDNÝ PRACOVNÍK:	Mgr. Karolina Homolová
VEDOUcí PROGRAMU:	Mgr. Marie Šťastná
PRACOVNÍ TÝM:	Pracovníci PPP Chomutov
ADRESA PRACOVNÍŠTĚ:	PPP Chomutov, Václavská 4153, 430 03 Chomutov E-mail: karolina.homolova@pppuk.cz Tel.: 474 699 221

NÁZEV PROGRAMU

PROGRAM VČASNÉ INTERVENCE

ZAMĚŘENÝ NA BUDOVNÍ POSITIVNÍHO KLIMATU VE TŘÍDNÍM KOLEKTIVU

POSLÁNÍ PROGRAMU

Podpořit přirozenou cestu získávání informací a sociálních dovedností ve výchovně - vzdělávacím procesu.

Hlavní cíle programu

Obecné cíle:

Předcházet a zmírňovat následky rizikového chování.

Podporovat osobnostní rozvoj členů cílové skupiny.

Podporovat a rozvíjet sociální dovednosti a kompetence členů cílové skupiny.

Pozitivně ovlivňovat vztah dítěte (žáka) k určité sociální skupině (třídnímu kolektivu).

Konkrétní cíl programu: Cílem programu je předcházet či zmírňovat následky neuspokojení v začlenění do formální sociální skupiny, jakou třídní kolektiv je. Cílem programu je rovněž přiměřená podpora skupinových charakteristik jako je participace a kooperace dle věkového hlediska. Program by rovněž měl směřovat k toleranci individuality každého jedince, který je součástí skupiny.

Cílová skupina

Obecně: Skupina, u které byly identifikovány rizikové projevy chování, konkrétně nepřiměřené či nežádoucí vztahy mezi členy skupiny; skupina členěná do mnoha podskupin, skupina se sníženou kohezí a negativní emoční atmosférou

Konkrétně: Kolektivy, ve kterých jsou posunuté skupinové normy. Kolektivy, u nichž z tohoto důvodu hrozí nebo se již projevuje rizikové chování ve smyslu agresivity, intolerance, vyčlenění ze skupiny, šikany atd.

Děti a mládež ve věku od 11 do 18 let (ZŠ, SŠ, dětské kolektivy v dětských domovech)

Potřeby členů cílové skupiny:

- soudržnost skupiny, resp. podskupin, dodržování (často posunutých) skupinových norem, vytlačování nekonformních či jinak „nevýhodných“ jedinců ze skupiny, potřeba sounáležitosti jedince s kolektivem, potřeba identifikace jedince se skupinou, nalezení „výhodné“ pozice jedince ve skupině, realizace skupinových i individuálních cílů v rámci skupiny
- pocit bezpečí a jistoty jedince ve skupině, respekt ze strany ostatních členů skupiny
- možnost uplatnění svého já jako rovnocenného a jedinečného člena skupiny

Program řeší následující otázky:

- program usiluje o změnu sociálního klimatu v narušené skupině, posun skupinových norem směrem k žádoucím projevům chování, podporuje realizaci jedince ve skupině, posílení pozitivní identifikace jedince se skupinou
- program podporuje narovnání vztahu mezi autoritou (nejčastěji třídním učitelem) a skupinou, posiluje třídního učitele v roli sociálního manažera
- program se zaměřuje na získání dovedností: sociálních, komunikačních, řešení konfliktních situací ve skupině

SEKUNDÁRNÍ CÍLOVÁ SKUPINA

pedagogové

rodina (rodiče, sourozenci)

KAPACITA PROGRAMU

Programu je určen pro 8 až 30 členné skupiny (třídní kolektivy, jiné sociální skupiny), v případech povolené výjimky 35 žáků ve třídě

STRATEGIE A PLÁN PROGRAMU

Odůvodnění potřeby programu:

Potřeba sestavení programu vychází ze současného trendu ve formálních skupinách, kdy při utváření vztahů ve skupině sehrává větší důležitost sociokulturní a ekonomické zázemí členů rodiny; kdy členové skupiny jsou více ovlivnitelní informačními zdroji kolem nich (zejména mediálními zdroji), autorita - nejčastěji v podobě třídního učitele - prochází změnou v jejím pojetí a vnímání členy formální skupiny. Často selhávají vzorce chování ve vztahu k navazování kontaktů s vrstevníky. Rovněž se velice často setkáváme s klimatem ve třídních kolektivech, kde v důsledku posunutí norem je společností a okolím nepřijímané projevy chování považovány skupinou za zcela přijatelné a dokonce žádoucí, což vytváří manévrovací prostor ke střetům mezi autoritou a skupinou.

Obsah poskytovaných služeb je podřízen charakteru identifikovaného problému, složení a potřebám cílové skupiny, s ohledem na celkový kontext.

Identifikace problému a volba postupu intervence

- identifikace problému (získávání informací o cílové skupině ze všech dostupných zdrojů), pro upřesnění identifikace problému budou využity standardizované i nestandardizované metody, seskupení informací z našeho šetření a informací poskytnutých školou či rodiči a vyzdvižení základního problému případně dalších dílčích problémů navázaných na problém základní
- zmapování dynamiky ve skupině, zjištění skupinových norem, užší specifikace problému
- volba strategie při intervenci v třídním kolektivu (formy práce – intervence v prostředí školy, mimo školu, výjezdové pobyty) – dle věku cílové skupiny, rozsahu a hloubky nežádoucího jevu
- volba metod práce s ohledem na identifikovaný problém a důrazem na získávání informací ze strany cílové skupiny, vlastní prožitek a ujasnění vlastních postojů členů cílové skupiny
- restrukturační třídy, vytváření kooperativního klimatu s využitím sociálních potencialit třídy, vyhasínání nežádoucích projevů v životě skupiny

Metody práce se skupinou při intervenci

Volené metody a techniky jsou podřízeny aktuálním potřebám skupiny. Práci se skupinou je třeba přizpůsobit struktuře klientů ve skupině, kulturnímu a socioekonomickému zázemí skupiny, na výběru práce se skupinou se rovněž podílí momentální nálada skupiny. Zaměřeny jsou na cílené ovlivňování skupinových norem, rozvoj sociálních dovedností, rozvoj schopnosti kooperovat ve skupině, nácvik modelových situací zaměřených na rozklíčování nejproblematictějších momentů ve skupině. Předpokladem úspěšného řešení problému je práce s celou skupinou, kde se problém vyskytl nebo je zvýšené riziko jeho výskytu. Práce ve skupině je rovněž směřována k vyhledávání zdrojů ve skupině a zároveň u jednotlivých členů skupiny, kromě zdrojů skupiny je nutné pojmenovat rizika skupiny, stanovit dílčí cíle při práci s danou skupinou a následně vyhodnocovat společně se skupinou jejich dosahování.

Program využívá následující zásady práce se skupinou: 1) mám právo si vybrat účast na programu 2) každý názor je vítán 3) pocit bezpečí a jistoty 4) mám právo na respekt ostatních 5)

Práce se skupinou bude realizována v několika základních fázích:

1. fáze: Seznámení se skupinou a stanovení pravidel. Zjištění náhledu skupiny na identifikovaný problém. Seznámení skupiny s výstupy z šetření při identifikaci problému. Na základě identifikace problému a vícezdrojového sběru informací o charakteristice skupiny, včetně náhledu skupiny na identifikovaný problém, je volena strategie práce se skupinou, ve spolupráci se zainteresovanými stranami (učitel/é, lektor programu, cílová skupina) je stanovován cíl intervence a indikátory úspěšnosti programu, dále je stanoven rámcový harmonogram programu s předpokládaným rozsahem a četností setkání.

2. fáze: Systematická práce se skupinou s využitím metod a technik zaměřených na poznání svého já (sebepojetí, sebehodnocení), na poznání ostatních členů skupiny (jaká máme stanovená kritéria k posuzování ostatních, co vše hraje roli v hodnocení vlivu či sympatií jednotlivých členů skupiny), schopnosti hodnocení atmosféry ve skupině (co vše může tuto atmosféru ovlivňovat?), na kooperaci ve skupině, uvolnění napětí ve skupině.

3. fáze: Zhodnocení působení a efektivity intervence. Zpětná vazba od dětí (dotazník, slovní zhodnocení – zjištění, co vadilo, co nevadilo, přínosy a ztráty, byla naplněna očekávání, škály). Retest třídního kolektivu. Dotazník od učitele zaměřený na zjištění dodržení obsahu, zhodnocení kvality, dodržení podmínek kvality, návrhy změn programu, zhodnocení změn ve třídě. Průběžné zprávy z realizace programu. Zhodnocení lektorem – průběh, spolupráce se žáky, spolupráce s učitelem, dodržení podmínek ze strany školy, zhodnocení dosažení cílů, doporučení pro další práci se skupinou.

Metody a techniky programu vycházejí zejména z následujících zdrojů:

- Corey, G., Corey, M. S., Callanan, P., Russell, J. M.: Techniky a přístupy ve skupinové psychoterapii. Portál, Praha 2006. ISBN 80-7367-160-3
- Benešová, O., Hodrová, L., Jilemnická, J., Musilová, B.: Konflikt, koření života. Praha, Partners for Democratic Change 1996.
- Campbellová, J.: Techniky arteterapie. Portál, Praha 1998.
- Hoppeovi, Krabel, J.: Sociálně psychologické hry pro dospívající. Praha, Portál 2001.
- Komárková, R., Slaměňík, I., Výrost, J.: Aplikovaná sociální psychologie III. Sociálně psychologický výcvik. Grada, Praha 2001.
- Oaklander, V.: Třinácté komnaty dětské duše. Nakladatelství DRVOŠTĚP, Dobříš 2003.
- Parry, J., Carrington, G.: Čelíme šikanování. IPPP ČR, Praha 1997.
- Sborník příspěvků: Prevence šikanování ve školách. IPPP ČR, Praha 1998.
- Šimonovský, V., Mertin, V.: Hry pomáhají s problémy. Portál, Praha 1996.

Podmínky realizace programu:

- Uzavření kontraktu, jehož součástí jsou podrobné podmínky realizace programu.
- Souhlas zákonných zástupců s účastí dítěte v intervenčním programu.
- Na realizaci programu je se podílí třídní učitel (případně jiný zainteresovaný učitel či pracovník školy), a to buď v roli pozorovatele nebo v roli aktivního účastníka programu.
- Program je prováděn pracovníky PPP ÚK.
- Škola dodá pracovní pomůcky – papír, pastelky, fixy, modelovací hmota, flip-chart a další pomůcky dle požadavků pracovníka PPP
- Škola zajistí vhodné prostory, kde bude možné pracovat v kruhu.
- Po ukončení programu třídní učitel poskytne zpětnou vazbu o průběhu realizace programu, zhodnotí kvalitu programu, zhodnotí dosažení deklarovaných cílů.
- Při ukončení programu žáci zpracují zpětnovazební dotazníky pro účely PPP ÚK.

- Po ukončení programu bude ze strany pracovníka PPP ÚK zpracována poradenská zpráva, která bude mimo jiné obsahovat další doporučení pro vedení třídního kolektivu. Implementace těchto doporučení je plně v kompetenci školy.

Místo realizace: Program je realizován na půdě školy, v místnosti, kterou lze prostorově uspořádat pro práci v kruhu (upřednostněny jsou školní družiny, zasedací místnosti) případně v prostorách PPP, pokud to je kapacitně možné.

Použité techniky a metody

Rozhovor, diskuse, dotazník
Kresebné techniky, techniky dramaterapeutického charakteru
Neverbální techniky
Techniky lámání ledu
Interaktivní, zážitkové hry
Zpětná vazba, sebereflexe
Nácvik modelových situací
Prezentace výstupů
Individuální práce, práce ve dvojicích, skupinová práce

NÁVAZNÉ PROGRAMY SLUŽBY

Účastníci budou v průběhu realizace intervenčního programu, případně po jeho skončení informováni o možnostech návazné či specializované péče přímo PPP ÚK, ale i nabídce dalších státních a nestátních organizací.

Učitel získá informace o vhodných literárních zdrojích k dané problematice.

Po ukončení programu formuluje pracovník PPP ÚK pro potřeby dalšího vedení třídního kolektivu doporučení, jejichž zavedení do praxe je plně v kompetenci školy. Dle potřeby budou ze strany PPP ÚK nabídnuty další služby.

Škola bude informována o další nabídce programů primární prevence, které zařízení PPP ÚK poskytuje.

ZASAZENÍ PROGRAMU DO SYSTÉMU PÉČE

Program je součástí poskytovaných preventivní služeb odloučených pracovišť PPP ÚK.

Před realizací programu se pracovník PPP ÚK seznámí s MPP školy s cílem podpořit či navázat na cíle uvedené v MPP.

Program se snaží pružně reagovat na nabídku sítě sociálních a psychosociálních služeb, která je průběžně monitorována. V současné době lze služby primární prevence v Ústeckém regionu označit za nedostatečné, chybí celková provázanost.

Vzájemné předávání informací o poskytovaných službách je zajišťováno prostřednictvím internetových stránek, účastí v Komisi sociálně právní ochrany dětí, v Komisi pro výchovu a vzdělávání, úzkou spoluprací s pracovníky KÚ ÚK – koordinátory protidrogové prevence a krajskými koordinátory prevence, schůzkou se školními metodiky prevence, účastí na komunitním plánování měst, prezentací činnosti PPP ÚK v oblasti primární prevence, spoluprací s oddělením prevence Policie ČR, metodickou spoluprací s IPPP ČR Praha.

HODNOCENÍ EFEKTIVITY PROGRAMU

Podkladem pro závěrečné hodnocení jsou záznamy z průběhu programu, které vede pracovník PPP ÚK, zpětnovazební dotazníky od účastníků programu, které zpracovávají při ukončení programu. Dalším podkladem pro zhodnocení efektivity programu a naplnění cílů programu je písemná zpětná vazba od učitele, který se programu účastnil.

Pracovník PPP ÚK vyhodnocuje účinnost programu dle následujících indikátorů (nejčastěji v úzké spolupraci s účastníky programu a zainteresovanými učiteli školy):

- sociální klima primární cílové skupiny programu
 - změna norem skupiny
 - změna postoje k rizikovému chování (využití DIS BŽ)
 - analýza a porovnání komunikace prostřednictvím videozáznamu
-

DOKUMENTACE PROGRAMU

Žádost o poskytnutí programu

Souhlasy zákonných zástupců

Kontrakt o poskytnutí programu, včetně zajištění informační povinnosti vůči zákonným zástupcům žáků

Protokoly vyplněných dotazníků

Zpětnovazební dotazníky od žáků a učitelů

Průběžné zprávy z realizace programu

Záznamy ze supervizích setkání

Závěrečná zpráva

Fotodokumentace, příp. videozáznamy
